

**Krajský úřad Karlovarského kraje
Odbor kultury, památkové péče, lázeňství a
cestovního ruchu
Závodní 353/88
360 06 Karlovy Vary - Dvory**

Váš dopis
Ze dne / doručeno dne: 30. 3. 2021 / 30. 3. 2021
Naše čj.: NPU-342/25564/2020
Vyřizuje: Mgr. Vítězslav Adamec, DiS.
Spisový znak: 820.3.2

V Lokti dne 13. 4. 2021

Věc: Karlovarský kraj - Ostrov - návrh Změny č. 3 Územního plánu

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče podle § 32 odst. 2 písm. f zákona č. 20/1987 Sb., státní památkové péči.

Dne 30. března 2021 jsme obdrželi žádost Vašeho úřadu ze dne 30. září 2021 o vypracování písemného vyjádření ve věci návrhu Změny č. 3 Územního plánu Ostrov.

Požizovatel ÚPD: Městský úřad Ostrov, odbor rozvoje a územního plánování, Jáchymovská 1, 363 01 Ostrov

Datum zpracování: duben 2021

V dané věci byla prostudována dokumentace, výše uvedeného návrhu Změny č. 3 ÚP Ostrov, dostupná na webových stránkách:

<https://ostrov.cz/zmena%2Dc%2D3%2Duzemniho%2Dplanu%2Dostrov/d-20472>

Ochrana řešeného území z hlediska zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů – legislativní rámec:

- **národní kulturní památka Rudá věž smrti v Ostrově** - k.ú. Dolní Ždár - zapsána v ÚSKP pod r.č. 317
- **statek světového dědictví UNESCO - Hornický region Erzgebirge / Krušnohoří** - zapsán v ÚSKP pod r.č. 14

Charakteristika objektu a území

Areál bývalého závodu „Škody Ostrov“, kde je plánována výstavba nových průmyslových hal, leží mezi osadami Nový Žďár a Vykmanov. Součástí tohoto areálu je na východní straně i tzv. Rudá věž smrti, která byla součástí bývalého pracovního tábora Vykmanov II. Jedná se o budovu, v 50. letech 20. století sloužící v rámci oddělení technické kontroly Jáchymovských dolů k soustředování uranové rudy a čistého smolince z uranových šachet na Jáchymovsku a jejímu zpracování drcením, za účelem transportování do SSSR. Z celého areálu se dodnes zachoval pouze sklad a věž. Osmi podlažní věž je z neomítnutého cihlové zdiva a je zastřešena pultovou střechou. Uvnitř byl vložen výtah. K věži je připojen expediční sklad s ocelovou nakládací rampou. Do budovy vedou dva vstupy z jižní strany přes nakládací rampu do haly a druhý ze západní strany ve věži. Práce zde museli provádět za nelidských podmínek političtí vězňové bez jakýchkoli ochranných pomůcek. Při manipulaci s rudou přicházeli do neustálého přímého kontaktu s radioaktivním materiálem, díky čemuž zde také většina vězňů zemřela. Z tohoto důvodu je budova od té doby po dnešní dny známa jako „Rudá věž smrti“.

Jako memento trýznivé minulosti se věž v současnosti uplatňuje vizuálně velmi výrazně a to zejména z jihozápadní, západní a severní strany. Z východní strany je jeho vizuální uplatnění částečně utlumeno areálem věznice. Vzhledem k předmětu žádosti je důležité zmínit, že výška věže je 20,8 m a v současné době v posuzovaném území představuje dominantní stavbu, toto její „postavení“ by mělo být, vzhledem k její významnosti, zachováno i do budoucna.

Památkové zhodnocení

Rudá věž smrti je místem, které symbolizuje teror a porušování lidských práv komunistickým režimem a dokladuje nezměrné utrpení řady politických vězňů 50. let 20. století. Nejdůležitější je zde specifická memoriální a pietní památková hodnota objektu, který představuje hmotnou vzpomínku na jednu z nelichotivých etap českých moderních dějin. Za kulturní památky analogického charakteru a funkce lze označit např. areál památníku vypálených Lidic, pomník ženského koncentračního tábora ve Svatavě či hřbitov s památníkem v Letech u Písku. Z těchto důvodů je nutno, aby s ohledem na mimořádnou memoriální hodnotu byl respektován nejen samotný objekt věže (vedený na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO), ale i jeho prostředí, které s památkou bezprostředně souvisí.

Dosavadní projednání záměru

Záměr výstavby průmyslového areálu byl již v minulosti posuzován a bylo k němu vydáno kladné závazné stanovisko (OMS/03931/17) výkonného orgánu státní památkové péče ze dne 14. března 2017. Vzhledem k tomu, že záměr nebyl v rozporu s platným územním plánem, bylo konstatováno, že záměr lze z hlediska památkové péče akceptovat. Záměr byl však navržen o maximální výšce 12 m dané limitem územního plánu, tedy že národní kulturní památka by při takovém řešení i nadále byla dominantní stavbou v řešeném území.

Samotný návrh na navýšení ploch maximální výšky zastavení z 12 m na 22,5 bylo již orgány památkové péče posuzován na základě předběžné žádosti odboru rozvoje a územního plánování Městského úřadu Ostrov. Bylo k němu vydáno negativní stanovisko odboru kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu Krajského úřadu Karlovarského kraje (sp.zn. KK/1923/KR/19) ze dne 4. září 2019, kde se jasně konstatuje:

„Předložený záměr změny územního plánu ve věci navýšení „Haly A“ v prostředí národní kulturní památky „Rudé věže smrti“ není možné z hlediska památkové péče, resp. ochrany kulturně historických hodnot této národní kulturní památky a jejího prostředí akceptovat.“

Národní památkový ústav doporučuje Krajskému úřadu ve stanovisku k aktuálnímu návrhu Změny č. 3 ÚP Ostrov uplatnit následující připomínky:

POSOUZENÍ NÁVRHU ZMĚNY Č. 3 ÚP OSTROV

- VS3 (p.p.č. 458, 459, 460, 461, 493, 494 - k.ú. Dolní Ždár)

Plochy smíšené výrobní - navýšení maximální výšky zastavění z 12 m na 22,5

Výrok

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti, posoudil dopad předloženého návrhu na navýšení maximální výšky zastavění daných ploch (z 12 m na 22,5 m) na národní kulturní památku Rudá věž smrti a konstatuje, že **předložený záměr není v podobě zachycené v žádosti z hlediska památkové péče akceptovatelný. Zásadně negativně by ovlivnil prostředí národní kulturní památky a její pohledové a společenské uplatnění.**

Zdůvodnění

Nejprve je nutno zmínit, že záměr výstavby průmyslových hal byl sice již v minulosti akceptován, ale z toho důvodu, že nejvyšší povolená výška daná platným územním plánem (12 m) nepřekročí výšku Rudé věže smrti (20,8 m).

Mimořádná memoriální hodnota objektu, pro kterou byl prohlášen národní kulturní památkou a zároveň zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví, si vyžaduje, aby nejen k danému objektu, ale i k jeho prostředí bylo přistupováno s maximálním respektem a pietou. Dotčené území sice nezasahuje do vyhlášeného ochranného pásma, ale zasahuje do prostředí kulturní památky, tak je definováno v zákoně o státní památkové péči č. 20/1987 Sb. V § 9 odst. 3) je konstatováno, že „*organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.*“ Dále v § 11, odst. 2) se zmiňuje, že „*jestliže fyzická nebo právnická osoba svou činností působí nebo by mohli způsobit nepříznivé změny stavu kulturní památky nebo jejího prostředí anebo ohrožují zachování nebo společenské uplatnění kulturní památky, určí obecní úřad obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, krajský úřad, podmínky pro další výkon takové činnosti nebo výkon činnosti zakáže.*“

V souvislosti s ochranou prostředí kulturní památky i v rámci územního plánování, odkazujeme také na judikáty, které oprávněnost ochrany prostředí památky v rámci právního prostředí již opakovaně potvrdily.¹

Jak vyplynulo z místního šetření a ověření vizuálních vazeb uplatnění národní kulturní památky (viz příloha), je nezpochybnitelné, že objekt Rudé věže smrti se výrazně pohledově uplatňuje jako symbolická dominanta ze všech hlavních pohledů, zvláště od nejbližších komunikací. Téměř dvojnásobným navýšením průmyslových hal na řešených pozemcích by mohlo dojít k jejímu úplnému zakrytí. V takové situaci by její společenské uplatnění bylo zásadně omezeno, až znemožněno, poškozeno by bylo i její prostředí, do kterého je „zasazena“. Realizace záměru by mimo jiné měla negativní dopad na komponentu světového dědictví UNESCO. V souvislosti se zápisem památky jako součásti Hornického regionu Erzgebirge / Krušnohoří by realizace záměru mohla být i společensky velmi těžko zdůvodnitelná. Z návaznosti na tuto skutečnost nelze zde nezmínit možnou analogii

¹ – rozsudek Krajského soudu v Brně č.j. 6 A 5/2017 - 186 ze dne 11. 11. 2020, rozsudek č.j. 1 As 317/2019 - 46 ze dne 7. 11. 2019

dlouhodobě diskutovaného problému existence vepřína na místě bývalého romského koncentračního tábora v Letech u Písku, kde resort kultury dlouhodobě usiluje o jeho odstranění a o náhradu za plnohodnotný památník, jako vzpomínku na část našich dějin.

V daném případě však na části jednoho z táborů ve Vykmanově dodnes stojí funkční věznice, dále se zde nachází brownfield po bývalém areálu závodu Škoda. Dále by zde měly být realizovány zmíněné nové průmyslové haly, jejichž umístění sice umožňuje platný územní plán, nicméně vzhledem k tragické historii lokality, lze jen těžko takové řešení ze společenského hlediska přijmout. **Záměr změny územního plánu ve věci navýšení hal v blízkosti NKP „Rudé věže smrti“ tak není možné z hlediska kulturních hodnot daného území památková péče akceptovat.**

Toto vyjádření nenahrazuje závazné stanovisko výkonného orgánu státní památkové péče.

Mgr. Romana Riegerová
ředitelka

Národní památkový ústav
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE V LOKTI
357 33 Lohet, Kostelní 81
Tele: +420 352 684 796, fax +420 352 684 814
e-mail: loket@loket.npu.cz
IČ: 75032333

Příloha: žádost, fotografie, historický letecký snímek

Příloha: Pohled od jihozápadu (19. 7. 2019)

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha: Pohled od západu (19. 7. 2019)

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha: Pohled od severozápadu

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha: Pohled od severu

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha: Pohled od severovýchodu

Zdroj: vlastní fotografie

Příloha: letecký snímek bývalých táborů Vykmanov I a II (nedatováno, cca 50. léta 20. století)

Zdroj: <https://www.palfi.cz/clanky/pamatky-a-zajimavosti-jachymova/jachymovske-pracovni-tabory/ustredni-tabor-vykmanov.html>

